

Moc versus kázeň ve školní třídě

zdroj texty K. Lojdové – viz literatura

Moc

- potenciál ovlivňovat postoje, hodnoty a jednání jiné osoby nebo skupiny osob (Richmond & McCroskey, 1992).
- schopnost vést jednání druhých směrem k dosažení cílů, významných pro nositele moci (*power-holders*)(Magee et al., 2005);

Moc a výchovně-vzdělávací proces

Učitelova perfektní znalost obsahu učiva versus funkčně nastavené mocenské vztahy ve třídě.

Mocenské vztahy a bezpečné učební prostředí.

Problematika vztahů mezi učiteli a žáky ze strany učitele z hlediska **authority** (Pařízek, 1988); **autoritativnosti** (Čáp & Mareš, 2007),

ze strany žáků a jejich chování jako **kázeň/nekázeň** (Bendl, 2001), příp. **disciplína** (Malach, 2007);

Moc jako determinanta vyučovacího procesu:

regulativní diskurs (pravidla sociálního chování a vztahů ve škole) určují **didaktický diskurs** (jaké znalosti budou žákům předávány).

Moc učitele (French, Raven, 1959)

Donucovací – moc učitele/respektování jeho požadavků vychází z žákovy potřeby vyhnout se trestu (např. ve formě špatných známek či kritiky před třídou).

Odměňovací – moc učitele určována snahou žáka získat odměnu ve formě hmotné (body, známky), psychologické (pochvala) či vztahové (pochvala před spolužáky).

Referenční – vychází z identifikace žáka s učitelem na základě sympatií a náklonnosti („být jako učitel“).

Legitimní – souvisí se sociální rolí učitele, která garantuje (formální) autoritu nad žáky. Tato role je spjata s normou dohlížet na druhé a ovlivňovat je.

Expertní – vychází z učitelovy znalosti oboru nebo ze zvládnutí výukových metod. Vliv učitele na žáky vychází z jejich vnímání učitele jako experta, který má intelektuální znalosti obsahu (či určité dovednosti).

Literatura

- Lojdová, K. (2015). Není nekázeň jako nekázeň: Rezistentní chování žáků jako projev moci ve školní třídě. *Orbis Scholae*, 9(1), 103–117.
- Lojdová, K., & Lukas, J. (2015). Scénáře donucovací moci u studentů učitelství na praxi: studentka Alice. *Studia paedagogica*, 20(3), 113–130.
- Lojdová, K. (2014). „Cítil jsem se jako bachař.“ Reflexe nové sociální role studenty učitelství na praxi. In J. Nehyba, J. Kolář, M. Dubec et al. (Eds.). *Reflexe mezi lavicemi a katedrou* (87–97). Brno: Masarykova univerzita.
- Makovská, Z. (2010). Pojetí moci v žákovských vyprávěních. *Studia paedagogica*, 15(2), 141–151.